

In die bloute.

Johann Lodewyk Marais. Pretoria: Cordis Trust Publikasies, 2012. 77 pp.
ISBN: 978-0-9870397-1-2.

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v50i2.18>

Die jongste bundel van Johann Lodewyk Marais, *In die bloute*, keurig uitgegee deur Cordis Trust Publikasies, bou voort aan die steeds groeiende oeuvre van Marais se natuursentriese bundels en verse. Reeds met die titel van die bundel, met die klem op die onverwagte voorsetsel *in*, word die leser ingetrek in die seeboek (soos die subtitel die bundel beskryf). Die bundel is ingedeel in ses afdelings waarin die see en sy inhoud agtereenvolgend aan bod kom en wat bydra tot 'n hegte strukturering van die bundel. Die verdeling dien bykans as reisplan vir die leser die bloute in, vanaf die persoonlike vlak, die aanvanklike verklaring van die digter in die openingsgedig dat hy 'n bundel "met seesand tussen die blaaië" (9) wil skryf tot die kosmiese vlak wat deur die titel van die slotgedig "Save our planet" (77) gesuggereer word.

Die motto deur Rachel Carson, Amerikaanse marinebioloog en omgewingsaktivis wie se boek, *Silent Spring* bygedra het tot globale omgewingsbewaring, plaas die bundel nie net binne die konteks van internasionale omgewingsgerigtheid nie, maar wys ook op die onderlinge interafhanklikheid en verbondenheid van alle dinge. Carson se aanhaling, "In every outthrust headland, in every curving beach, in every grain of sand there is the story of the earth", betrek die tema van narratologie, waarby die digter as narratoloog aansluit. Die openingsgedig wys op 'n dubbele proses van stem gee: aan die een kant die stem van die digter wat die bloute wil verwoord, maar by implikasie ook die stem van die see self (in die skulp)—'n verwysing na die gebruik om na die see te "luister" deur 'n skulp teen jou oor te druk. Die onvermoë van die digter om namens die see te praat, "al weet

[hy] hoe die wind waai", al het hy dus die nodige kennis tot sy beskikking, dui op 'n nuwer, niesentriese posisie wat deur die digter (met sy kennis) ingeneem word.

Die eerste afdeling bevat drie gedigte wat op 'n slim wyse nie net dien as oorgang van land na see nie, maar ook aansluiting vind by die deurlopende reistema en die ingesteldheid van die digter as versamelaar en historikus, twee temas wat in van die vorige bundels, *by die dinge*, *Palimpsey*, *Verweerde aardbol*, *Plaaslike kennis*, *Aves* en *Diorama* weerklinken die oeuvre heg laat sluit. Daar word gewys op die sistemiese wyse waarop versameling, ordening, beskrywing, restourasie en bewaring plaasvind en hoe die digter met sy selfopgelegde taak ("jou projek oor die land en die see", 15) as optekenaar van en woordmaker oor al hierdie dinge, "met die windings langs 'n reis begin" (13). Die digter plaas homself in die derde gedig ook binne 'n bepaalde poëtiese tradisie deur Krige en Rabie as sy "wegbereiders" in die Afrikaanse letterkunde by sy eie skryfproses te betrek.

Afdeling 2 sluit met 'n bykans inventariële styl aan by vorige bundels soos *Aves*, deurdat daar op sistematiese wyse rekenskap gegee word van 'n groot aantal visse, voorsien van hul biologiese name, soos wat in *Aves* met voëls die geval was. In afdeling 3 word seeplante onder die loep geneem met 'n sterk fokus op plek en die digter se materiële ingeplaasheid in hierdie plek as deel van die gegewe. Dit is veral hierdie twee afdelings wat, net soos in die voorafgaande bundel, *Aves*, 'n noemenswaardige bydrae lewer tot die taalskat van die Afrikaanse poësie deur die sistematiese benoeming van plant- en diername in Afrikaans, name waaroor "[...] nog geen digter/ ooit 'n dooie woord gerep [het] nie." (51)

In die vierde afdeling word 'n aantal bekende wetenskaplike navorsers, bewaringsbewustes en 'n seiljagvaarder betrek, byvoorbeeld J. L. B. Smith, vooraanstaande Suid-

Afrikaanse igtioloog en veral bekend vir sy identifisering van die selakant, Jacques Cousteau, bekend vir natuurbewaring en navorsing oor die see en al die lewensvorme daarin, Kenneth S. Norris, marine soogdiere-bioloog en bekend vir sy baanbrekerswerk oor eggo-opsporing van dolfyne en Steve Irvin, Australiese TV-persoonlikheid en wildkenner, bekend vir sy natuurprogramme oor dodelike diere soos die krokodil en wat aan sy einde gekom het deur 'n pylstertrog—slim geïmpliseer in die gedig oor hom (65):

Duikbril op; mus op;

polsveters vas. Suurstof
begin pomp: is daar

nog iets? Die kamera
verhef jou: jy beheer alles.
Die kamera gee jou afstand:
jy is nou daar.

Crickey!

Moenie bang wees nie:
die bulrog is by jou.

Soos in talle kort verse, word deur enkele woorde 'n heelal vasgevang. Hier is dit die mens se posisie van oppermag oor die natuur, die afstandelikheid van die “kyk”- en “inkyk”-proses (“duikbril” en “kamera”), die tradisionele verdeling tussen ons—hulle en hier—daar, en uiteindelik die geïmpliseerde dood waardeur die rolle omgeruil word. Die dood (in die vorm van die bulrog) word bykans simpatek beskryf, die afstand nou uitgewis. Die proses van kyk word 'n goue draad wat deur die bundel loop (14, 15, 21, 27, 34, 35, 38, 39) en hang saam met die opdrag wat die digter aan homself stel, maar word ook telkens omgekeer wanneer die mens–dier–hiërargie omvergewerp word.

Afdeling 5 fokus op die intersistemiese aard van ekologie, die mens as verbruiker, maar

ook die wyse waarop die see die grense tussen mense ophef, soos in die pragtige “op verstrande” (74) aan die einde van die afdeling.

Die enkele gedig in afdeling 6 waarmee die bundel afsluit, “save our planet” (77), dra 'n sterk boodskap oor die mens as verbruiker en eindig op die skokkende en ietwat afwegse noot: “Tewers eet iemand 'n omelet” (77).

Vanuit 'n breë ekokritiese perspektief dra die bundel daartoe by om 'n veranderde sosiale gewete en bewussyn by die leser tot stand te probeer bring deur die uitbeelding van die spanning in die verhouding tussen mens en natuur. Die Latynse nomenklatuur in die subtitels (volgens die taksonomiese klassifikasiesistiem van Linnaeus) skep 'n wetenskaplike onderbou en interdisiplinêre samehang eie aan ekokritiek en verbreed die verwysingsraamwerk van die gedig.

Dit is egter veral die digter-navorser se persoonlike emosionele meelewing met en ingeplaastheid in sy niemenslike omgewing waarin vir my die krag van die bundel lê, wat dit onderskei van sy vorige werk wat soms meer afstandelik was. Hier is duidelik 'n meesterstem aan die woord, 'n meesterhand, wat woorde maak. In *In die bloute* herinterpreteer Marais wat dit beteken om die interafhanklike verhouding van alle lewende dinge raak te sien, om in te kyk en in te skryf, oor al die grense heen:

Terug op die strand hurk ek neer
en met my vingers teken ek
in die wit sand 'n halfmaan, kruis
en sirkel met pyle deurgetrek.

Susan Smith
SSmith@ufh.ac.za
Universiteit van Fort Hare
Oos-Londen